

A pécsi energiatermelés koncepciója *

SOMOSI LÁSZLÓ elnök-vezérigazgató, PANNONPOWER HOLDING Rt. (Pécs)

Megtisztelőnek tartom az *Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület* felkérését az előadás megtartására. Igyekszem a legprecízebben bemutatni Önöknek azokat a megoldásokat, amelyeket a mecseki szénbányászat felhagyása során kerestünk és találtunk annak érdekében, hogy az energia-termelés és a bányászati kultúra fennmaradjon, tovább éljen.

A megoldás tulajdonképpen egy új üzleti konstrukcióban, üzleti formában ölt testet. Kollégáimmal ezt előszeretettel egyfajta útnak, üzleti modellnek nevezzük, amely sokak érdeklődésére tart számot. Előadásomban egy átalakulási folyamatot mutatok be. Az erőmű-bánya integrációtól az integrált energetikai vállalkozásá fejlődést a múlt, a jelen és a jövő logikáját követve tekintem át.

Az erőmű-bánya integrációt követően a Pécsi Erőmű egy mélyművelésű bányával – a Zobák-Béta Aknával – és két külfejtésű bányával, négy széntüzelésű blokkal működő, szenes technológiát alkalmazó erőműként hőt és villamos energiát termelt. 2000-ben a mélyművelés megszűnt, így jelenleg változatlan technológiával, a külfejtésekből érkező szénre alapozva termel az erőmű villamos-energiát a Magyar Villamos Művek Rt., hőenergiát pedig a lakosság és 22 iparvállalat részére. Egy kapcsolt hő- és villamos energiát termelő, kondenzációs kapacitásokkal is rendelkező erőműről van szó, melynek teljesítménye mintegy 200 MW. Hangsúlyozom, hogy magunk mellett tudhatunk egy viszonylag nagy és egységes távhőrendszert is.

A széntermelés mennyiségét elemezve, – akárcsak a magyar szénbányászat egészét tekintve – a virágkor, a termelési maximum a 60-as évek közepére tehető, amikor közel 4,5 millió tonna szenet termelt a Mecseki Szénbányák. A volumen tekintve még a '70-es években is viszonylag stabil piaccal rendelkezett a mecseki bányászat. A kezdetben jellemző kizárólagos mélyművelés mellé bekapcsolódott a külfejtés is, a termelés ennek ellenére lassan, de tendenciózusan csökkent, a folyamatos piacvesztés miatt. A legnagyobb kiesés a Dunai Vasmű, mint fogyasztó elvesztése volt. 1992-1993-ban az erőmű-bánya integráció létrejöttének idején 1 millió tonnára tehető a széntermelés, amelyben már a külfejtés is jelentős szerepet kapott. A mélyművelés 2000-ben szűnt meg, 2004 év végére bezár a Karolina külfejtés is, ezzel gyakorlatilag megszűnik a Mecsek területén a széntermelés, egész pontosan az energetikai széntermelés. Óriási feladat előtt állunk, mindemellett nagy felelősség terhel bennünket; a bányász kollégákat és felelős vezetőként engem is. Az előttünk álló folyamatot technológia és környezetvédelem terén helyesen, szakmailag, emberileg pedig megértően, humánusan, empátiával kellett és kell levezényelni.

A Pécsi Erőmű és az erőmű-bánya integráció múltjának kritikus időszakaként értékelhető a 90-es évek közepe, amikor tetemes adósságállománnyal, jövőkép nélkül a cég váltságba került. Erről a mélypontról kétféleképpen lehetett el-

mozdulni. Egyrészt termék- és technológiafejlesztés, másrészt üzletfejlesztés révén. Ezen adottságok és lehetőségek mellett az 1998-as privatizációt mérföldkőnek tekintem. Megjelent a magántőke a maga tőkeerejével és tőketámogatásával, viszont egyértelműen igényelte a hatékonyságot és a magas hozamot.

Mindezt új és világos stratégiával és egyfajta tevékenység diverzifikációval lehetett teljesíteni. A hatékonyság növelése érdekében a mélybányászattal kitermelt magas önköltségű szenet, alacsonyabb költségű importszénrel váltottuk ki. Hamarosan a cég átstrukturálására is sor került. Egy hosszabb folyamat eredményeképpen a monolitikus állami nagyvállalati modellt felváltotta egy nyereségközpontokra, üzletközpontokra, decentralizáltabb felelősségi rendszerre, ugyanakkor magas hozamvárásokra építő holding, amelyben egyelőre jelenleg is az erőmű és a bánya a meghatározó, de nem kizárólagos hozamtermelő.

A Holding (**PANNONPOWER HOLDING Rt.**) tagvállalatai önálló nyereségközpontok, így önállóan termelik meg a tulajdonosok által elvárt hozamot és jelennek meg a versenypiacon. A jogi és mérleg szerinti szétválasztás ezért következett be és nem azért, hogy úgymond sok társaságunk legyen. Az egykori Pécsi Erőmű, ma **Pannon Hőerőmű Rt.** feladata továbbra is a kapcsolt hő- és villamos energia – termelés. A **Pannonenergia Kft.** valójában egy mérnökiroda, szolgáltatásait tekintve azonban sokkal szélesebb körű. ESCO típusú beruházások lehetőségét ajánlja és kutatja fel, vagyis felismeri azt a tény, hogy az energiafogyasztásban, az energiafogyasztók problémáinak megoldásában is rejlenek piaci lehetőségek. Számos – hozzá nem értés vagy tőkehiány miatt – pazarló fogyasztórendszer jellemzi az ipari, illetve az önkormányzati és állami fogyasztókat. Számukra a legkedvezőbb megoldás az energetikai korszerűsítés az ESCO rendszert kihasználva.

A **PANNONTRADING Kft**-n keresztül kívánunk részt venni az energiakereskedelemben és egyéb termékek, pl. pernye, emisszió stb. értékesítésében.

A társaságcsoporthoz tartozó energetikai egységek üzemvitel és karbantartás szempontjából is egységes üzemeltetésére hoztuk létre működtető és karbantartó cégünket a **PANNONENERGIA - SERVICE Kft**-t, amely az erőművi karbantartás mellett szép számmal rendelkezik külpiacon megrendelésekkel is.

A pécsi modellt alkalmazva, expanziós lépésként létrehoztuk a Szekszárdi Déli Fűtőművet, a **Pannon – Kogen Kft.** keretében.

A tagvállalatok közül jelenleg kiemelt jelentőséggel bír a **PANNONGREEN Kft.**, hiszen „ő” a felelős a jövőben biomassza blokkunkért, amely 2004-től termeli a pécsi zöldáramot.

Jelenlegi külfejtésű bányánk, vagyis a **KŐ-SZÉN Kft.** a bányászatban megszerzett és piacon is értékesíthető értékkel és szaktudással egyre inkább a környezeti szolgáltató iparágba lép be. A bányászatot jelenleg úgy tudjuk „fenntartani”, ha az olyan jellemző tulajdonságokat és képességeket, mint a megbízhatóság, fegyelem, elkötelezettség és pontosság a piacon próbáljuk meg eladhatóvá tenni. A **KŐ – SZÉN Kft**-t alkalmasnak tartom a környezeti szolgáltatá-

* Jelen cikk az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület 92. Küldöttgyűlésén (Pécs, 2003. május 16.) elhangzott előadás rövidített, szerkesztett változata.

sokban, a tájrendezésben, az útépitésben, a pernyehasznosításban, adott esetben új zöldbányánk, a biomassza termelés és termeltetésben való részvételre. Ez egy olyan jövőképet tár elénk, amelyben a teljes létszámot ugyan nem, de a mai létszám jelentős részét továbbra is foglalkoztatni tudjuk.

Végül, de nem utolsó sorban említtem meg a **PÉTÁV Kft-t**, ahol 49%-os tulajdonnal rendelkezünk. Egyfajta modernizációval, üzletfejlesztéssel, modern üzleti felfogással, versenyszemlélettel kívánjuk rajtuk keresztül a számunkra igen fontos távhőpiacot megtartani, sőt bővíteni.

A részletesen bemutatott üzletfejlesztéssel párhuzamosan megindítottuk a technológiafejlesztést is. Több változat alapos vizsgálata során, – amelyben sokáig elkötelezetten küzdöttünk a széntüzelés megtartása mellett, végül feladtuk – olyan megoldást kerestünk és találtunk, amely a piaci igényeknek legmegfelelőbb technológiát és tüzelőanyagot alkalmazza. A piaci igénye esetünkben egyértelműen az, hogy Pécs városában megmaradjunk biztos távhőellátónak. Ebben az értelemben a kapcsolt hő- és villamos energia-termelés magas energetikai hatékonyságát kell továbbra is megtartani, sőt amennyire lehet fokozni. A jövő tulajdonképpen a hatásfokok versenyéről szól majd. Ennek legjobban a kombinált ciklusú gázturbinás megoldás felel meg, ezért döntöttünk a földgáz mellett. A kondenzációs termelésben mi nem tudunk nagy erőművekkel és adottságaikkal versenyezni. Ezért választottunk egy olyan szegmenst is, ahol úgy véljük, a kondenzációt biomassza alapon tudjuk a leghatékonyabban alkalmazni. Relatív kisebb, de környezetvédelmi szempontból mindenképpen különleges hatásfokkal tudjuk kondenzációban megtermelni az Európai Unió által is elismert és szorgalmazott megújuló energiát. Lényegében a modernizáció tekintetében ez a koncepciónk alapja.

Az erőművet tehát földgáz és biomassza bázison korszerűsítjük. A földgáz tekintetében két lépcsőben gondolkodunk. 2004-ben megtörténik a fűtőerőmű rész átállítása gázra, majd a gázturbina beépítésével a kombinált ciklus megvalósítása.

Biomasszára jelenleg egy blokkunkat kívánjuk átállítani, mintegy 50 MW teljesítménnyel. (Az 50 MW jelentős teljesítménynek számít ezen a területen.) Tapasztalatainkat Finnországban szereztük, ahol hasonló nagyságrendű, kapacitású biomassza erőművet működtetnek. Mérnöki szemmel, a technológiát tekintve is új kihívások előtt állunk. A feladat nagyon izgalmas és igen keményen dolgozunk azért, hogy ezt a lehető legjobban meg tudjuk valósítani.

Természetesen főleg a környezetvédelem, ezen belül is a káros-anyag kibocsátások tekintetében, az EU-s csatlakozás kötelezettségeket ró az erőművekre is. Mi ezt nem csak kényszerként értékeljük, inkább megpróbálunk a korral haladni, és minden területen a kihívások elébe menni.

Felfogásunk, miszerint egyrészt a piac elvárásaiban, másrészt adottságaink célszerű felhasználásában, maximális kihasználásában gondolkodunk, szintén koncepciónk részét képezi. A menedzsmentnek és nekem, mint vezérigazgatónak az a dolgunk és érdekünk, hogy reálisan értékeljük képességeinket és adottságainkat, illetőleg megvizsgáljuk a piaci igényeket és elvárásokat, majd az ezek között fellelhető delta eltéréseket minimalizáljuk vagy megszüntessük.

Az elmondottak alapján 2004 végére a széntüzelés gyakorlatilag megszűnik, és megvalósul a földgázüzemelés első lépcsője, illetőleg beüzemelésre kerül a biomassza blokk. A gázturbinás bővítést időben későbbre tervezzük, hiszen pénzügyileg óriási befektetésről lesz szó. Körültekintőnek kell lennünk, a pénzügyi befektetőink, tulajdonosaink csak

haszon reményében kockáztatják a pénzüket. Fel kell mérnünk, hogy mekkora legyen a gázturbina nagysága, ami természetesen sok tényezőtől függ. Egyelőre nem tudjuk, hogy a gázpiacon és a villamos energia piacon történő piacnyitás milyen irányba mozdítja el a piaci igényeket. Az én feladatom az, hogy pénzügyi befektetőinket a lehető legtöbb információval lássam el, és meggyőzzem őket arról, hogy pénzüket érdemes itt tartani, illetve érdemes ide még több tőkét befektetni.

Biomassza-blokkunk számos konferencián és szakmai fórumon előszeretettel hallgatott és vitatott előadási téma most ebből villantok fel néhány érdekes technikai paramétert. Első lépcsőben a Dél-Dunántúl energetikai célra hasznosítható fahulladékát, nyesedékét egyéb, másra nem hasznosítható famellékterméket kívánjuk faaprítékká alakítani, amely egy igen korszerű, buborékos fluid-ágyas technológiájú kazánban kerül elégetésre. Két nagy beszállítónk a Mecseki Erdészeti Rt. és a Somogyi Erdészeti és Faipari Rt. Mindemellett saját kereskedő cégünk is segít a tüzelőanyag megszerzésében. Az alapanyag nagy része vasúton, kisebb része közúton kerül telephelyünkre, természetesen kötött ütemezésben. Nagy kihívás elé állítottuk az erdészeteket is, hiszen just-in-time logisztikai rendszerben gondolkodunk, magas minőségi elvárásokkal. Igaz, hogy az árat is megadjuk, de ezért magas követelményeket állítunk partnereink elé. Mindellett második lépcsőben is gondolkodunk, hiszen intenzív programot indítottunk el energiaiütemények létrehozására Baranyában és Somogyban. Ezt az EU is támogatja, de én is örülnék, ha a rekultivált bányászati területeken vagy a mi zagytereinken is létre tudnánk hozni ilyen energiaiüteményeket. Kifejezetten nagy perspektívát látok ezen a területen.

A levegőtisztaság tekintetében markáns javulásokkal, ezen felül pedig üzleti lehetőségekkel is számolhatunk. A kyotói megállapodás alapján mi is értékesíteni kívánjuk a nálunk előállott CO₂ csökkenést, a magyar kontingensen felüli lehetőség részeként. Komoly reményeim vannak ezen a területen is.

A modernizáció hatására növekedett az élőlétszámadataink alapján mondhatom, hogy a az erőmű-bánya társaságnál a '93-as egyesüléskor 3600 ember dolgozott. A technológia-váltást követően Társaságcsoporthunk még nagyobb energiatermeléssel mindössze 700 fővel fog dolgozni. A versenyképessé válás és a magántőke hozamvárása alapján ez az ára annak, hogy a Mecsekben az energiatermelés egyáltalán fennmaradjon. Hiszem azt, hogy ez az ára annak is, hogy a szakma megtartsa önbecsülését, kultúráját és tagjai biztosíthatassák egzisztenciájukat. Erre keresünk további megoldásokat, ahol állami támogatással, szerepvállalással is számolunk.

Versenyképességünk megalapozásánál mindenképpen szeretném még egyszer kihangsúlyozni a hatásfokok versenyét. Tüzelőanyag mindenki számára adott, hiszen nagyjából ugyanarról a piacról tudnak az erőművek vásárolni. A nagy kérdés mindig az, hogy milyen hatásfokkal tudják azt átalakítani. A mi válaszuk erre az, hogy 2004-2006 között elérjük a 60-65%-os hatásfokot.

Összefoglalásként megerősítem, hogy a **PANNON-POWER Csoport** termeli továbbra is az energiát a térség számára. Természetesnek veszem azt, hogy a legnagyobb mértékben tartsuk meg a bányászati és az erőmű kultúrát az új konstrukcióban, új üzleti modellben és technológiában is. A természetes szó alatt értem azt is, hogy nem csak versenyképesen, hanem a közösség, a környezet által elfogadható megoldásokkal tegyük mindezt.